

Residus: un paper galdós per aquestes terres

Diari Segre, 2 desembre 2019

Ignasi Aldomà Buixadé, professor de geografia UdL

De la Panadella a la Clamor Amarga i del Montsec a la Llena, aquesta és la plana més gran de Catalunya, de bon tros. Una plana que ha estat fonamental per a l'alimentació de la metròpoli de Barcelona i que a hores d'ara produeix la meitat dels carbohidrats i la proteïna del conjunt. Una plana que obre grans expectatives energètiques, logístiques, de reciclatge i de sòl barat en general, en un país de petites planes ja molt saturades de cases i activitats. És una situació que no augura gaires bons presagis i que, de fet, ja té conseqüències gens desitjables.

La complementaritat econòmica i ecològica entre la gran metròpoli costanera i les planes interiors resulta gairebé obligada. Fins al punt que podríem parlar d'un gran *feedback* regional en que el Ponent produeix aliments per a l'abastament urbà, mentre de ciutat ens arriben els residus resultat d'aquests mateixos aliments. Un immens bucle potencial d'economia circular, complementat amb aigua i energia, que no sona del tot malament com a proposta. Ara bé, aquest gran bucle ecològic i econòmic cap al qual ens porta l'evidència dels fets dels darrers anys, presenta deficiències i vicis d'origen greus. Un enorme risc que s'ha començat a fer realitat amb l'excessiva presència de partícules sòlides en suspensió nocives per a la salut, a més de moltes altres molèsties. Amb dos desajustos majúsculs.

Primer, la pròpia activitat agrària ponentina té un greu problema amb la reutilització dels residus de la seva cabanya, que hauria d'evolucionar cap a un circuit tancat sense residus contaminants ni emissions de CO². Les solucions als excedents arbitrades en el seu dia, a partir de l'assecatge de purins i la cogeneració amb gas, signifiquen una opció econòmicament deficient i ecològicament inadequada. En canvi, uns pocs productors demostren amb les seves instal·lacions de biogàs la viabilitat d'uns sistemes alternatius molt menys contaminants i pudents, que augmenten la possibilitat d'ús dels purins com a adob i base energètica directa.

En segon lloc i sobretot, el tractament i la reutilització de residus urbans en l'agricultura i activitats afins és insuficient i molt deficient. En aquest cas toca millorar substancialment els sistemes de recollida i tria dels residus urbans perquè el residu sigui reutilitzable, i millorar la depuració d'aigües residuals en el mateix sentit, amb la possibilitat complementària d'intercanvis hidràulics interessants. Encara que prèviament a les incorporacions externes, seria desitjable un tancament adequat dels fluxos materials i energètics locals entre agricultura i ramaderia.

Cal prendre's molt seriosament la possibilitat i el potencial del bran bucle agroalimentari d'economia circular entre Ponent i la metròpoli perquè, de fet, la iniciativa privada tendeix de manera natural cap a la seva formalització. Només que ho fa amb iniciatives parcials i closes en elles mateixes, que es troben a la base de les amenaces apuntades. Primer per la proliferació de plantes de tractament de residus (assecatge de purins amb cogeneració) que provoquen contaminació i males olors, i, a més a més, introdueixen l'espasa de Damocles d'una incineració de residus urbans amb riscos col·laterals de contaminació evidents. Després per la proliferació de plantes de compostatge que un cop aprovades passen a aplegar les deixalles més diverses, contaminen l'aire, perfumen l'ambient i acaben transmetent a l'aigua i els sòls residus de composició ben dubtosa.

Alguns indrets de la gran plana comencen a fer-se irrespirables i insans, i cal posar ordre en la selva del tractament i el reciclatge. Les garanties ambientals que necessitem els ciutadans són responsabilitat primera de les administracions públiques, no de les empreses privades que munten aquestes instal·lacions amb la perspectiva estricta i en part legítima d'un negoci particular. Els ajuntaments no poden continuar autoritzant instal·lacions situades al límit del propi terme i a tocar del poble veí, unes instal·lacions que tindran un control i seguiment deficients i acabaran afectant a tothom. Els pinsaires, que són els propietaris de les bèsties, el pinso, les medicines i altres parts del negoci, no poden descarregar la gestió de les dejeccions exclusivament en els ramaders. Uns i altres han de prendre les seves responsabilitats, i aprofitar la bonança econòmica actual del sector porcí per destinar alguns beneficis a solucionar els greus problemes ressenyats. Per altra part, si el gran bucle s'ha d'anar acomplint i a la gran plana li toca d'empassar-se els residus metropolitans, ha de ser a canvi de molt més control i seguretat, i a canvi de contraprestacions cap als ponentins que no podem escapar del risc de males olors, contaminació difusa i danys col·laterals per a la salut.